

Havarijný plán

(podľa § 2, vyhlášky č.399/2005 Z.z.)

1. Identifikačné údaje o žiadateľovi

Centrum výskumu rastlinnej výroby Piešťany
Bratislavská cesta 122, 921 68 Piešťany, Slovenská republika
Tel.: +421-33-7722311, +421-33-7722312, +421-33-7722326, +421-33-7722327,
Fax.: +421-33-7726306

Lokalita: Výskumné pracovisko Borovce
922 09 Borovce
tel.: +421-33-7718775
fax.: +421-33-7796189

2. Poverený zástupca

doc. RNDr. Ján Kraic, PhD.
Funkcia: riaditeľ CVRV Piešťany
Tel.: +421-33-7722311, +421-33-7722312, +421-33-7722326, +421-33-7722327,
Fax.: +421-33-7726306
E-mail: kraic@vurv.sk

Osoby zodpovedné za likvidáciu havárie, spôsob spojenia s nimi a organizačné zaistenie pre prípad vzniku havárie

Zodpovedná osoba:

Ing. Peter Mihalčík, vedúci VP Borovce
Zuzana Dubovská
Tel.: +421-911 545 076
E-mail: mihalcik@vurv.sk
E-mail: dubovska@vurv.sk

V prípade vzniku havárie je nutné kontaktovať aspoň jednu z osôb hore uvedených, ktorá zaistí spôsob odstránenia havárie. Poverený zástupca (viď. bod 2) zároveň informuje správne orgány o vzniku havárie v súlade so zákonom č. 151/2002 Z. z. v platnom znení.

3. Identifikačné údaje pozemkov, priestor a zaradenie, v ktorom sa s geneticky modifikovanými organizmami nakladá, spolu s presným uvedením miesta, kde sa tieto pozemky, priestory alebo zariadenia nachádzajú

VÚC - Trnavský
Obec - Borovce

Názov katastrálneho územia a číslo parcely – Borovce, 2140, (Obr. 1)

Identifikačné číslo pozemku – 2140

Typ pôdy – hlinitá degradovaná černozeň na spraši

Klimatické podmienky – kukuričná výrobná oblasť, klimatický región KT 2 (veľmi teplý a mierne suchý).

Flóra vrátane poľnohospodárskych plodín – kultúrne plodiny pestované na ornej pôde, krovinaté spoločenstvá bylín a drevín.

Fauna vrátane hospodárskych a migrujúcich zvierat – hovädzí dobytok (farma), srnčia a bažantia zver, zajace.

4. *identifikačné údaje o orgánoch a osobách určených na odstraňovanie následkov havárie, na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti pre osoby postihnuté haváriou, na dezinfekciu a podobne*

Zodpovedná osoba: Ing. Peter Mihalčík, vedúci VP Borovce, t. č. 0911 545 076, Zuzana Dubovská, t. č. 0911 137 845,

5. *Plán umiestnenia zariadenia, priestoru alebo pozemku s vyznačením miest významných pre obmedzenie následkov havárie*

Minimálna izolačná vzdialenosť porastov geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 od porastov kukurice pestovaných konvenčným spôsobom je 200 m a od porastov pestovaných ekologickým spôsobom hospodárenia 300 m. Pri použití plodinovej bariéry jeden rad nemodifikovanej kukurice nahrádza dva metre izolačnej vzdialenosti.

6. *Údaje o množstve a druhu geneticky modifikovaných organizmov, ktoré by mohli pri havárii uniknúť alebo sa neočakávane rozšíriť do prostredia*

Osivo geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 v odhadovanom množstve až 210 kg. Zrno geneticky modifikovanej kukurice v odhadovanom množstve desiatky kilogramov.

Približný celkový počet rastlín kukurice MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 :
25 000 až 594 000 rastlín.

7. *Opis ochranných opatrení na zabránenie vzniku havárie*

Osivo (zrno) geneticky modifikovanej kukurice je prepravované v pevných, riadne uzavretých a označených obaloch tak, aby bol zaistený prípadný únik materiálu. V prípade papierových obalov, budú využité špeciálne viacvrstvové vrecká, prípadne môžu byť využité štandardné polypropylénové obaly. Všetka preprava je protokolárne evidovaná.

Celý proces napĺňania sejačky osivom bude monitorovaný a všetko osivo je umiestnené do sejačky. Nepoužitú osivo bude zhromaždené a zničené rozdrvením, bude zapravené do pôdy na pokusnom pozemku.

Rozloha plochy pokusných parciel v lokalite Borovce, na ktorých budú pestované rastliny kukurice MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 je odhadovaná na 2 880 m² až 70880 m². Celková rozloha plochy, tj., pokusných parciel, vrátane ciest medzi opakovaniami, ciest medzi parcelami a obsevom, vrátane ochranného obsevu je odhadovaná na 8 250 m² až 91 000 m².

Pozemky, kde sa bude manipulovať s geneticky modifikovanou kukuricou, budú označené vo všetkých rohoch viditeľnými tabuľami s nápisom : „POZOR! GENETICKY MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS! NEVSTUPOVAŤ! NESKRMOVAŤ! CHEMICKY OŠETRENÉ!“

Osoby zúčastňujúce sa na zavádzaní kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 do životného prostredia budú zaškolené a riadne oboznámené s obsahom podmienkami práce pri nakladaní s GM materiálom pred začatím akýchkoľvek aktivít. Počas školenia budú zdôraznené špeciálne opatrenia, zamerané na zabránenie neúmyselného rozšírenia počas sejby, pestovania, návštev, odberu vzoriek a zberu výsledkov skúšky. Záznamy o zaškolení budú pripojené k poľnému záznamníku.

Pre zabránenie vzniku havárií budú tiež vykonávané pravidelné návštevy lokality a okolitých plôch skúsenými pracovníkmi Centra výskumu rastlinnej výroby - Výskumného ústavu rastlinnej výroby v Piešťanoch a spoločnosti Monsanto. Všetky návštevy lokality počas a po období uvoľnenia budú zaznamenané do poľného záznamníka.

8. *Opis havárie, ktorá môže vzniknúť v priestoroch alebo na mieste, kde sa používajú genetické technológie a geneticky modifikované organizmy, spolu s opisom odporúčaného spôsobu odstraňovania následkov havárie, najmä metódy a prostriedky na fyzickú likvidáciu geneticky modifikovaných organizmov, formou scenárov reprezentatívnych druhov havárií.*

Za haváriu je možné považovať neúmyselné rozsypanie osiva (zrna) počas transportu spôsobené zlou manipuláciou počas nakládky/vykládky, naplňania sejačky, sejby alebo dopravnou nehodou. Ďalej je možné úmyselné poškodenie či odcudzenie osiva (zrna) počas prepravy a pestovania.

Osivo (zrno) geneticky modifikovanej kukurice je prepravované v pevných, riadne uzavretých a označených obaloch tak, aby bol zaistený prípadný únik materiálu. V prípade papierových obalov, budú využité špeciálne viacvrstvové vrecká, prípadne môžu byť využité štandardné polypropylénové obaly. Dovoz osiva na pole na sejbu je zabezpečovaný osobným automobilom, prípadne traktorom s vlečkou. Po ukončení pokusov bude pozberané zrno zlikvidované, niektoré vzorky zrna môžu byť uchované pre ďalšie analýzy. Všetka preprava je protokolárne evidovaná.

Označenie je prevedené slovami: geneticky modifikovaný organizmus a tzv. Jednoznačným identifikačným kódom pre MON 89034 × NK603 je MON-89Ø34-3 × MON-ØØ6Ø3-6 a a pre NK603 × MON 810 je MON-ØØ6Ø3-6 × MON-ØØ81Ø-6.

Možné následky havárie na zdravie ľudí, zvierat a životné prostredie, spôsobené únikom osiva geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 počas transportu nie sú známe.

Riziko prejavu akýchkoľvek nežiaducich účinkov, spojené s hore uvedenými možnosťami havárie, je u tejto GM kukurice identické s rizikom prejavu nežiaducich účinkov pri havárii s kukuricou tradičnou (nemodifikovanou). Vzhľadom k charakteru plodiny je riziko samovoľného rozširovania zanedbateľné.

Scenáre reprezentatívnych druhov havárií:

a) plány na ochranu ľudského zdravia a na ochranu životného prostredia pre prípad havárie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 nepredstavuje táto kukurica nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti.

b) metódy na izoláciu oblastí postihnutých rozšírením

V prípade úniku geneticky modifikovaného materiálu počas prepravy do prostredia, je nutné miesto zabezpečiť proti ďalšiemu rozširovaniu materiálu (osobná ostraha zabráni úniku spôsobeného napr. nepovolnými osobami). Poverená osoba zaistí ostrahu miesta až do ukončenia likvidácie havárie. Po odstránení semien ich pozbieraním do uzavierateľných, označených obalov (označenie slovami „GENETICKY MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS“ a kódmi MON-89Ø34-3 × MON-ØØ6Ø3-6 pre MON 89034 × NK603 a MON-ØØ6Ø3-6 × MON-ØØ81Ø-6 pre NK603 × MON 810) bude miesto zamerané, resp. bude zhotovený plánik miesta. V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzchádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, glufosinát amónny, atď.).

c) metódy na dekontamináciu postihnutých oblastí

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzchádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, glufosinát amónny atď.)

d) metódy a postupy na kontrolu geneticky modifikovaných organizmov pre prípad havárie - Validované postupy detekcie prítomnosti geneticky modifikovaných organizmov alebo produktov

Pre detekciu a identifikáciu vnesených sekvencií DNA môžu byť použité techniky Southernovej analýzy, pre detekciu produkovaných proteínov Cry1A.105, Cry2Ab2, a CP4 EPSPS, je možné použiť testy ELISA. K identifikácii rastlín produkujúcich proteín CP4 EPSPS je možné využiť tiež biologické testy na selektivitu k herbicídom na báze glyfozátu. K identifikácii rastlín produkujúcich proteíny Cry1A.105 a Cry2Ab2 je možné použiť biologické testy na citlivosť k lepidopterám (napr. *Ostrinia nubilalis*).

- Validované metódy a postupy použiteľné k likvidácii geneticky modifikovaných organizmov a k dekontaminácii zasiahnutého priestoru

Pri úniku semien do prostredia počas prepravy, napĺňania sejačky, sejby, pestovania, zberu sa zasiahnuté miesto označí (napr. páskou, alebo iným spôsobom, ktorým sa miesto lokalizuje) a pestovateľ zabráni vstupu nepovolaným osobám. Následne sa všetky semená pozbierajú a umiestnia do označených obalov (na obaloch bude uvedené: „GENETICKÝ MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS“ a príslušný kód, pre MON 89034 × NK603: MON-89034-3 × MON-00603-6, pre NK603 × MON 810: MON-00603-6 × MON-00810-6). Pestovateľ ihneď vyrozumie osobu zodpovednú za likvidáciu havárie uvedenú na prvej strane tohto havarijného plánu. Táto zodpovedná osoba rozhodne či tento genetický modifikovaný materiál sa použije v súlade s pôvodným plánom, alebo zabezpečí likvidáciu (autorizovaným spôsobom), alebo jeho zaslanie späť do krajiny, odkiaľ bola zásielka zaslaná (v prípade dovozu). Zodpovedná osoba ďalej informuje správne orgány o vzniku havárie v súlade so zákonom č. 151/2002 Z.z. v platnom znení.

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude sa postupovať rovnako, t.j. všetko semeno sa pozbiera a umiestni do označených obalov (na obaloch bude uvedené: „GENETICKÝ MODIFIKOVANÝ ORGANIZMUS“ a príslušný kód: pre MON 89034 × NK603: MON-89034-3 × MON-00603-6, pre NK603 × MON 810: MON-00603-6 × MON-00810-6). Ďalej zodpovedná osoba (viď prvá strana havarijného plánu) zabezpečí pravidelné monitorovanie miesta úniku (1x mesačne počas vegetačnej doby) a likvidáciu prípadných vzchádzajúcich rastlín kukurice (vytrhaním, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, glufosinát amónny, atď.). Rastliny sa ponechajú na zasiahnutom mieste k biologickému rozkladu.

O udalosti a vykonaných opatreniach bude zodpovednou osobou (viď prvá strana havarijného plánu) urobený zápis a táto osoba bude bez meškania informovať orgány štátnej správy v súlade so Zákonom č. 151/2002 Z. z. v platnom znení.

e) opis možných následkov havárie a jej bezprostredných konkrétnych vonkajších účinkov na zamestnancov zariadenia, ako aj na obyvateľstvo a životné prostredie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 nepredstavuje táto kukurica nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti.

f) metódy na zneškodnenie alebo sanáciu najmä rastlín, zvierat, pôdy, ktoré boli vystavené pôsobeniu geneticky modifikovaných organizmov počas havárie a po havárii

V rámci prepravy osiva (zrna), transportu, naplňania sejačky, sejby, pestovania geneticky modifikovanej kukurice budú vždy k dispozícii prázdne vrecia, lopatka so zmetákom, motúz, vývesky, písacie potreby, ktoré sa použijú v prípade havárie.

V prípade, že dôjde k úniku semien do prostredia, ktoré umožňuje rast rastlín (napr. poľnohospodárska pôda), bude miesto úniku pravidelne monitorované (1 x mesačne počas vegetačnej doby) a prípadné vzchádzajúce rastliny kukurice zlikvidované (vytrhnutím, alebo postrekom herbicídny prípravkom na báze napr. paraquat, glufosinát amónny atď.).

g) opis odporúčaného správania zamestnancov v zariadení a obyvateľstva v blízkosti zariadenia, priestoru a pozemku, v ktorom sa používajú génové metódy a génové techniky, pri styku s geneticky modifikovanými organizmami, ktoré unikli počas havárie

Ako v prípade havárie, tak i v rámci bežného nakladania spojeného s pestovaním geneticky modifikovaných kukuríc MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 nepredstavujú tieto kukurice nejaké významné riziko vzhľadom k zdraviu ľudí, zvierat, životnému prostrediu alebo vzhľadom k biologickej rozmanitosti. Riziko vložených vlastností v MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 navodiť významnú konkurenčnú výhodu alebo nevýhodu v prirodzenom prostredí je zanedbateľné. Tak ako pri každej inej kukurici, je pravdepodobnosť, že sa táto kukurica rozšíri mimo poľnohospodársky využívané plochy veľmi nízka. Perzistencia týchto GM kukuríc v poľnohospodárskom prostredí a ich schopnosti rozširovania sa mimo toto prostredie sú rovnaké ako pri tradičnej kukurici. Rastliny, ktoré vzídu z výdru na jeseň sú citlivé na mráz a v našich podmienkach prezimujú iba ojedinele. Prípadné rastliny, ktoré vzídu z výdru v nasledujúcom roku sú ľahko regulovateľné mechanicky alebo chemicky. Potenciál prenosu génov z GM rastlín MON 89034 × NK603 a NK603 × MON 810 do divorastúcich príbuzných druhov je v Európe nulový.

- *Obce, prípadne osoby, ktorým je havarijný plán predkladaný podľa § 16 ods. 4 zákona 151/2002 Z. z.*

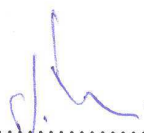
Havarijný plán bude predložený Obecnému úradu obce Borovce a Obvodnému úradu Piešťany.

- *Spôsob vyrozumienia správnych orgánov uvedených v prípade havárie, ako i spôsob varovania občanov, v závislosti na mieste havárie a jej možných následkoch*

O havárii a vykonaných opatreniach bude zodpovednou osobou (viď prvá strana havarijného plánu) urobený zápis a táto osoba bude bezodkladne informovať správne orgány v súlade so zákonom č. 151/2002 Z.z. v platnom znení.

Prípadná havária nemá žiadne negatívne účinky na zdravie ľudí, preto varovanie občanov nebude vykonávané.

V Piešťanoch, dňa 18. 4. 2013

.....
doc. RNDr. Ján Kraic, PhD.
riaditeľ VÚRV Piešťany

Obr. 1: Mapa pokusnej lokality Borovce

